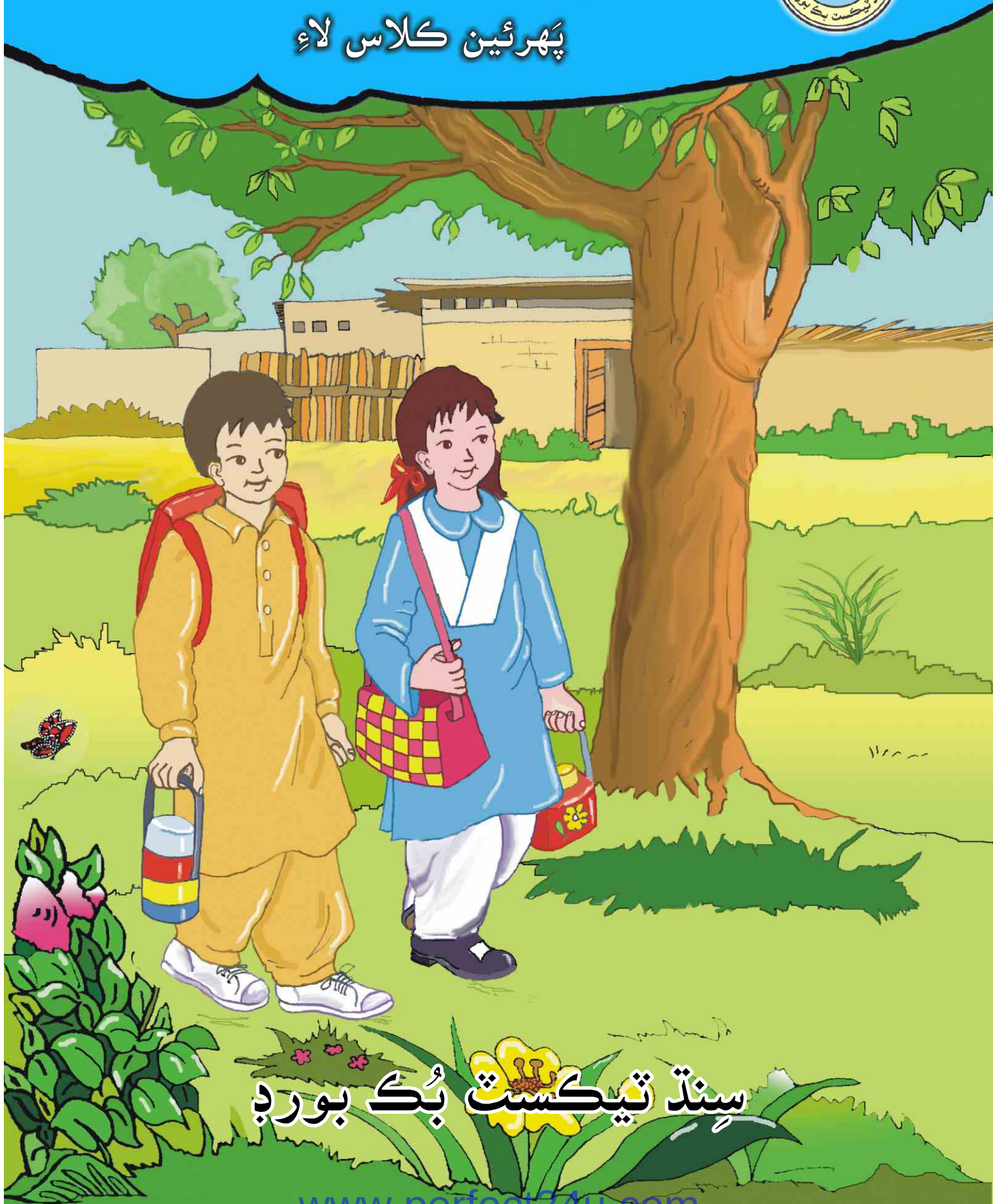

سِنڌي پھريون ڪتابُ

پھريئن ڪلاس لاءِ

سِنڌ ٽيڪسٽ بُڪ بورڊ

سِنڌي پھريون ڪتابُ

پهرئين ڪلاس لاءِ

سِنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ، ڄام شورو

ڇپيندڙ:

هن ڪتاب جا سڀ حق ۽ واسطا سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ، ڄام شورو وٽ محفوظ آهن. سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ جو تيار ڪرايل ۽ سنڌ حڪومت جي تعليم ۽ خواندگي واري کاتي جي مراسلي نمبر SO (G-1) E&L/Curr:/2014 تاريخ 06-03-2014 موجب سنڌ صوبي جي سڀني پرائمري اسڪولن لاءِ واحد درسي ڪتاب طور منظور ڪيل.

بيورو آف ڪريڪيولم سنڌ جي نصابي ڪتابن جي جائزي واري صوبائي ڪاميٽي جو چڪاسيل.

نگران اعليٰ: آغا سهيل احمد پناڻ
چيئرمين، سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ

نگران: اويس ڀٽو

ليکڪ: فهميده چنا - دلشاد احمد ڏيٿو
ذڪير شاهه - شفيع محمد چانڊيو

ايڊيٽر: سيد شير شاهه بخاري، ڊاڪٽر نور افروز خواجہ
پروفيسر سراج چنا، اويس ڀٽو، محمد اديس جتوئي

صوبائي جائزہ ڪاميٽي: ڊاڪٽر غلام علي الانا - سيد امداد حسيني
سيد غلام اڪبر شاهه ”نمائي“ - تاج جوڻو
دلشاد احمد ڏيٿو - شفيع محمد چانڊيو
عزيز الله پنهور - محمد اديس جتوئي
تحسين ڪوثر انصاري

الستريشن ۽ لي آؤٽ: ساجده يوسف

ڪمپوزنگ ۽ پيج ميڪنگ: نور محمد سميجو

پروف ريڊنگ: جمشيد احمد جوڻيجو

هي ڪتاب پريس ۾ ڇپيو.

فهرست

صفحہ نمبر	عنوان	سبق	صفحہ نمبر	عنوان	سبق
۳۲	پوپٽ (بيت)	۱۳	۵	گيت ڌڻيءَ جا گڏجي ڳايون (حمد)	۱
۳۴	هڪ ٻئي جي مدد ڪرڻ	۱۴	۷	الله سائين	۲
۳۶	سياڻي چوڪري	۱۵	۹	اسان جو نبي سڳورو	۳
۳۸	جو کير پئي (بيت)	۱۶	۱۱	پيارو نبي اسان جو (نعت)	۴
۳۹	شينهن ۽ ڪُٺو (تصويري آکاڻي)	۱۷	۱۳	اسان جو وطن	۵
۴۱	واهه ڙي تارا (بيت)	۱۸	۱۶	اسان جو ڳوٺ	۶
۴۳	پروليون	۱۹	۱۹	سچ ڳالهه (بيت)	۷
۴۵	آواز	۲۰	۲۱	فاطمه جناح	۸
۴۷	هي ڇا آهن؟	۲۱	۲۳	باغ جو سير	۹
۴۹	دعا (بيت)	۲۲	۲۵	رنگ سڃاڻ (بيت)	۱۰
۵۱	نوان لفظ	۲۳	۲۷	سُنيون ڳالهيون	۱۱
★	★ ★ ★ ★ ★	★	۳۰	اسان جو ڪُٽنب	۱۲

ٻه اکر

سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ هڪ اهڙو تعليمي ادارو آهي، جنهن جو ڪم درسي ڪتابن جي تياري ۽ اشاعت ڪرڻ آهي. اُن جو اهم مقصد اهڙن درسي ڪتابن جي تياري ۽ فراهمي آهي، جيڪي نئين نسل کي علم ۽ شعور ڏيڻ سان گڏوگڏ منجهن اهڙي صلاحيت پيدا ڪن، جن جي ذريعي اهي اسلام جي آفاقي نظرين، پائپي، بزرگن جي ڪارنامن، پنهنجي ثقافتي ورثي ۽ روايت جي حفاظت ڪندي، نئين دور جي سائنسي، ٽيڪنيڪي ۽ سماجي تقاضائن کي پورو ڪري ڪامياب زندگي گذاري سگهن.

هن اعليٰ مقصد کي پورو ڪرڻ خاطر اهل علم، ماهرن، استاد صاحبن ۽ مخلص دوستن جي هڪ ٽيم ڪنڊ ڪڙچ کان حاصل ٿيندڙ معلومات جي روشنيءَ ۾ ڪتابن جي درستيءَ جي معيار، جائزي ۽ انهن جي سُڌاري جي عمل ۾ اسان سان گڏ لڳاتار مصروف آهي. اسان جا ماهر ۽ اشاعتي عملو اُن صورت ۾ ئي گهربل مقصدن ۾ ڪامياب ٿيندو، جڏهن انهن ڪتابن مان استاد صاحب، شاگرد ۽ شاگردياڻيون پورو پورو لاپ پرائين. ان لاءِ سندن تجويزون ۽ رايو انهن ڪتابن کي بهتر بنائڻ ۾ ڪارآمد ٿيندا.

چيئرمين

سنڌ ٽيڪسٽ بڪ بورڊ

سکيا جي حاصلات

- الله سائينء جي صفتن کي ڄاڻڻ.
- نون لفظن کي درست اچارڻ ۽ پڙهڻ.
- صحيح صورتخطي لکڻ.
- حمد سر ۽ لئه سان پڙهڻ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبَقُ پھريون

گيتَ دُٿيءَ جا گڏجي ڳايُون

گيتَ دُٿيءَ جا گڏجي ڳايُون!
جو ٿو ٿڌڙا مينهن وسائي،
باغن ۾ جو انب پچائي،
ويس گلن کي جو پهرائي،
ان پچائي، گاهه اُپائي،
عرش ۾ جو تارا ٽمڪائي،
تنهن مالڪ کي سڀ ساراهيون،
گيتَ دُٿيءَ جا گڏجي ڳايُون!

— ڪشچند ”بيوس“

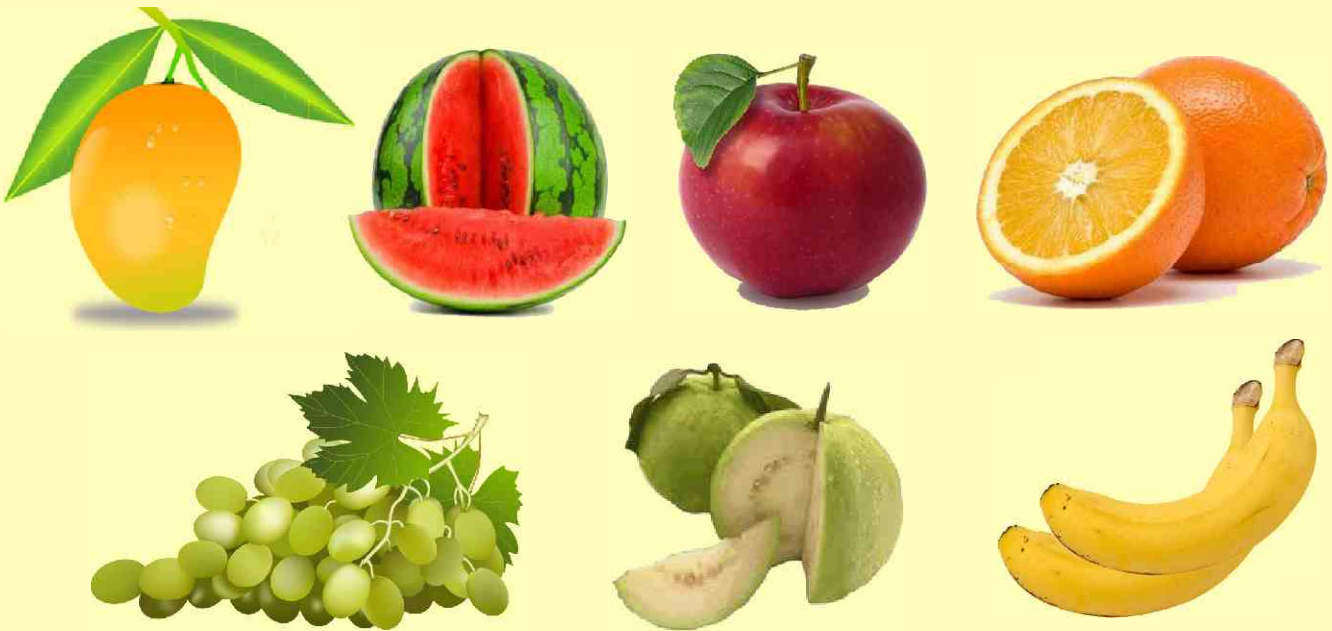
اُستاد لاءِ هدايت: ٻارن کي حمد سر سان پڙهايو ۽ ياد ڪرايو.

مشق

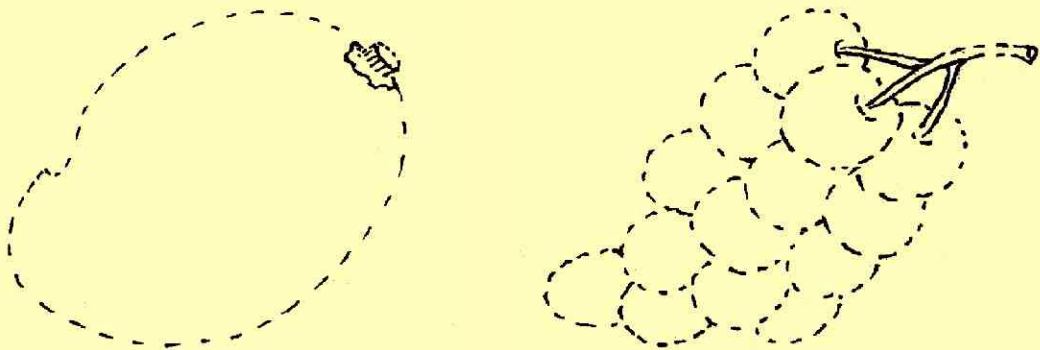
۱- پڙهو ۽ ورجايو:

گيتُ - گيتُ / مينهنُ - مينهنُ / انبُ - انبُ
ويسُ - ويسُ / اُپُ - اُپُ / اُنُ - اُنُ / عرشُ - عرشُ.

۲- سُڃاڻو ۽ ٻڌايو:

۳- ٽپڪا ملايو ۽ رنگ ڀريو:

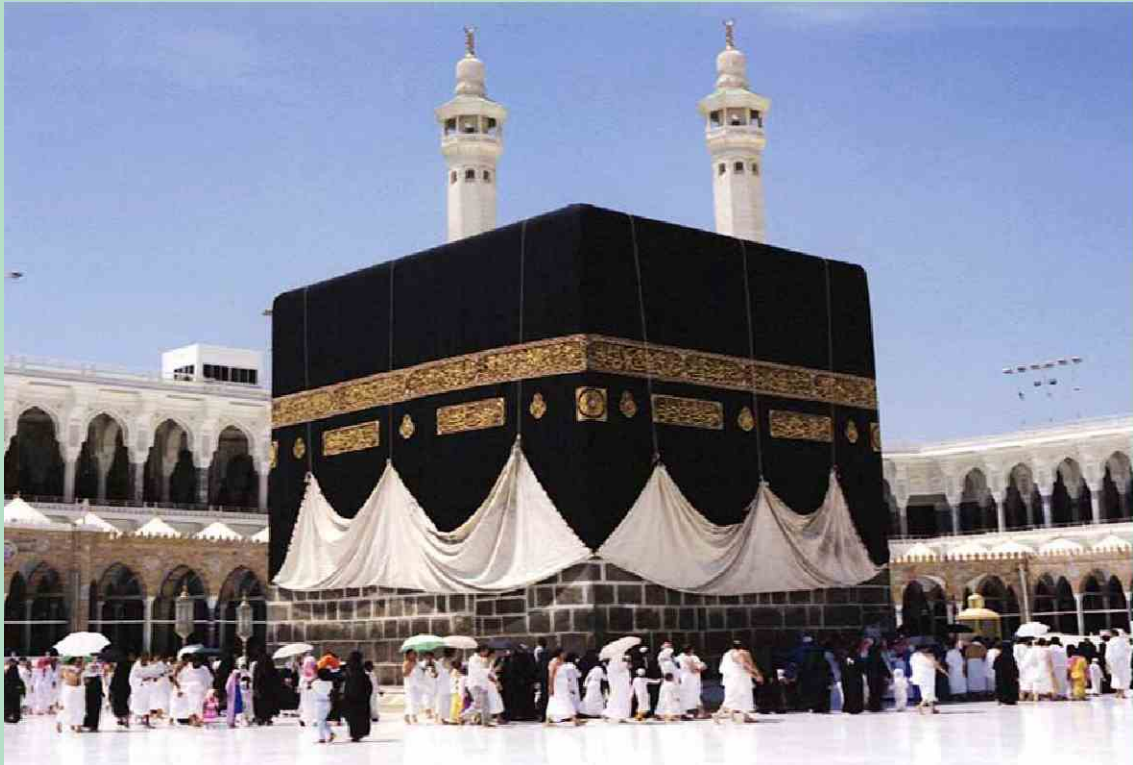
الله سائينءَ جي ساراه ۾ چيل بيت کي (حمد) چئبو آهي.

سکيا جي حاصلات

- الله سائينءَ جي نعمتن جي ڄاڻ حاصل ڪرڻ.
- الله پاڪ جو شڪر ڪرڻ.
- پڙهڻ ۽ لکڻ.
- اکر ملائي لفظ ٺاهڻ.
- تصويرون سُڃاڻي نالا ٻڌائڻ.

سَبَقُ ٻيو

الله سائين

الله هڪ آهي. اسان کي الله سائينءَ پيدا ڪيو آهي. هو
هرهند حاضر آهي. زمين ۽ آسمان به اُن جوڙيا آهن. سج چنڊ ۽
تارا به هُن پيدا ڪيا آهن.

هُو اسان کي روزي رسائي ٿو. ڌڻي سڳورو مهربان ۽
ٻاجهارو آهي. هوا، پاڻي ۽ روشني هُن پيدا ڪيا آهن.
اسين هُن جي عبادت ڪريون ٿا. ۽ اُن کان مدد گهرون ٿا.

مشق

۱- بُڌايو تہ:

(الف) هوا، پاڻي ۽ روشني ڪنهن پيدا ڪئي آهي؟

(ب) اسان کي روزي ڪير رسائي ٿو؟

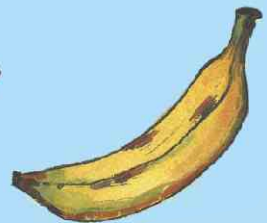
۲- پڙهو ۽ لکيو:

مدد	تارا	
آسمان	هوا	
سج	پاڻي	

۳- اکر ملائي لفظ ٺاهيو: جيئن: روشندي = روشني

سڙائي	پاجھارو	
مھربان	سڳورو	

۴- تصويرون سڃاڻي نالا ٻڌايو:

سکيا جي حاصلات

- نبي سڳوري بابت
- ڄاڻ حاصل ڪرڻ.
- واحد مان جمع ٺاهڻ.
- نوان لفظ ٺاهڻ.
- لفظ پڙهڻ ۽ لکڻ.
- ٽپڪا ملائي تصوير ٺاهڻ.

سَبَقُ ٽيون

آسان جو نبي سڳورو صلي الله عليه وآله وسلم

آسان جي پياري نبي سڳوري جو نالو
حضرت محمد صلي الله عليه وآله وسلم آهي. پاڻ سڳورا
الله سائين جا آخري نبي آهن. پاڻ مڪي شريف
۾ ڄاوا. سندن پيءُ جو نالو حضرت عبدالله ۽ امڙ
جو نالو حضرت بيبي آمنه آهي.

پاڻ سڳورا ننڍي هوندي کان ئي سليڇڻا، سڄار
۽ ايماندار هئا. الله سائينءَ مٿن قرآن شريف
لاٿو. قرآن شريف الله سائينءَ جو آخري ڪتاب
آهي.

پاڻ سڳورن فرمايو ته:

الله هڪ آهي.

نماز پڙهو.

ماءُ پيءُ جو چيو مڃو.

وڌن جو ادب ڪريو.

ننڍن سان پيار ڪريو.

پاڙي وارن سان سُنا هلو.

علم پرايو ۽ سچ ڳالهايو.

۱- بُڌايو تہ: مشق

- (الف) پاڻ سڳورن جو نالو ڇا آهي؟
 (ب) پاڻ سڳورا ڪٿي ڄاوا؟
 (ج) پاڻ سڳورن جي پيءُ جو نالو ڇا آهي؟
 (د) پاڻ سڳورن جي امڙ جو نالو ڇا آهي؟

۲- پڙهو ۽ لکيو:

نبي	قرآن	
سليحڻا	سچار	
علم	آخري	

جيئن: وڏو = وڏا

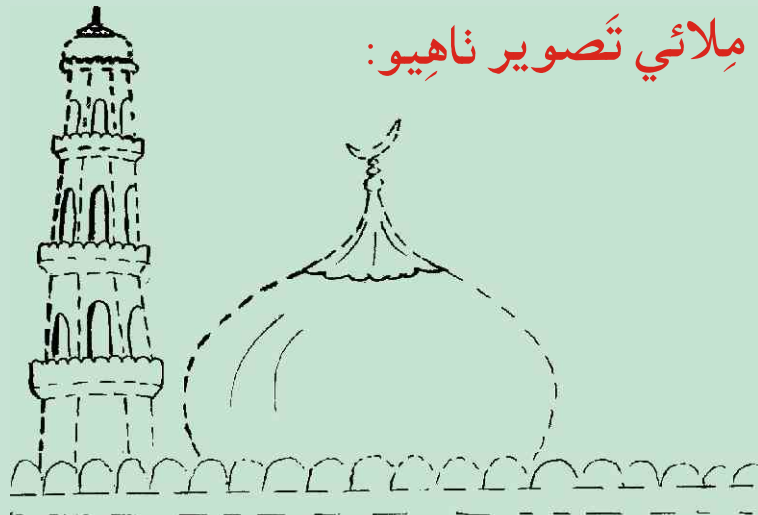
۳- نوان لفظ ٺاهيو:

ميوو	گهوڙو	
نالو	سُنو	

۴- لفظ ٽوڙي اکر لکيو: جيئن: حضرت = حضرت

سڳورا	ڪتاب	
فرمايو	شريف	

۵- ٽپڪا ملائي تصوير ٺاهيو:

سکيا جي حاصلات

- نعت سُر ۽ لئه سان پڙهڻ.
- نوان لفظ سهڻن اکرن ۾ لکڻ.
- نوان لفظ صحيح اچار سان پڙهڻ.

سبق چوٿون

پيارو نبيءَ آسان جو (نعت)

سُهڻو نبيءَ آسان جو،
پيارو نبيءَ آسان جو.
آيو نه اهڙو ايندو،
نيارو نبيءَ آسان جو.
حڪم حڪيم آهي،
بارو نبيءَ آسان جو.
بارن سان پيار جنهن جو،
پيارو نبيءَ آسان جو.

- غلام محمد 'غازي'

مشق

۱- ياد رکو ته:

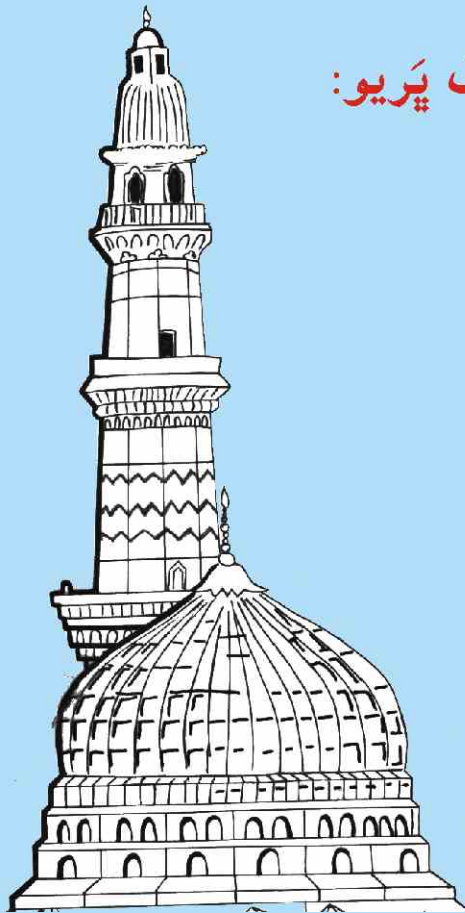
* حضرت محمد صلي الله عليه وآله وسلم اسان جو آخري نبي آهي.
* پاڻ سڳورا ٻارن سان پيار ڪندا هئا.

۲- پڙهو ۽ سُنن اڪرن ۾ لکو:

سهڻو - پيارو - نبي - حاڪم - حڪيم

۳- هيءَ نعت سُريءَ لاءِ سان گائي ٻڌايو:

۴- تصوير ۾ رنگ پريو:

نبي سڳوري جي ساراھ ۾ چيل بيت کي 'نعت' چئبو آهي.

سکيا جي حاصلات

- وطن سان پيار ڪرڻ.
- لفظ پڙهڻ ۽ لکڻ.
- سادا جملا مڪمل ڪرڻ.

سَبَقُ پنجنون

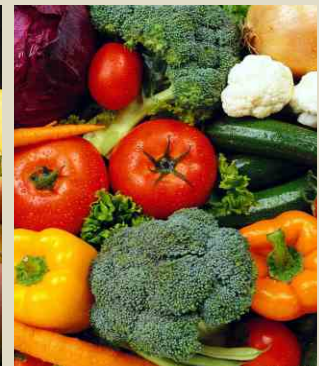
آسان جو وطن

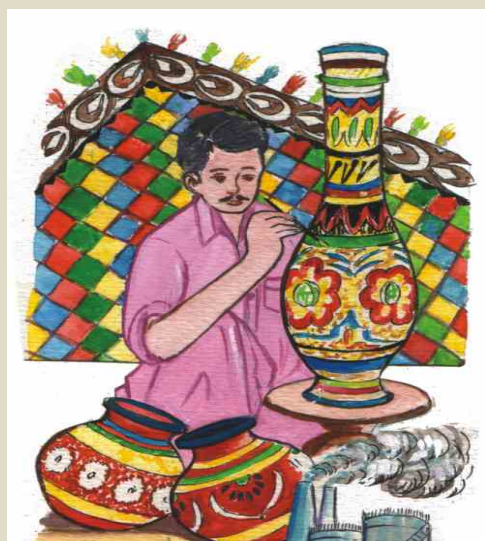
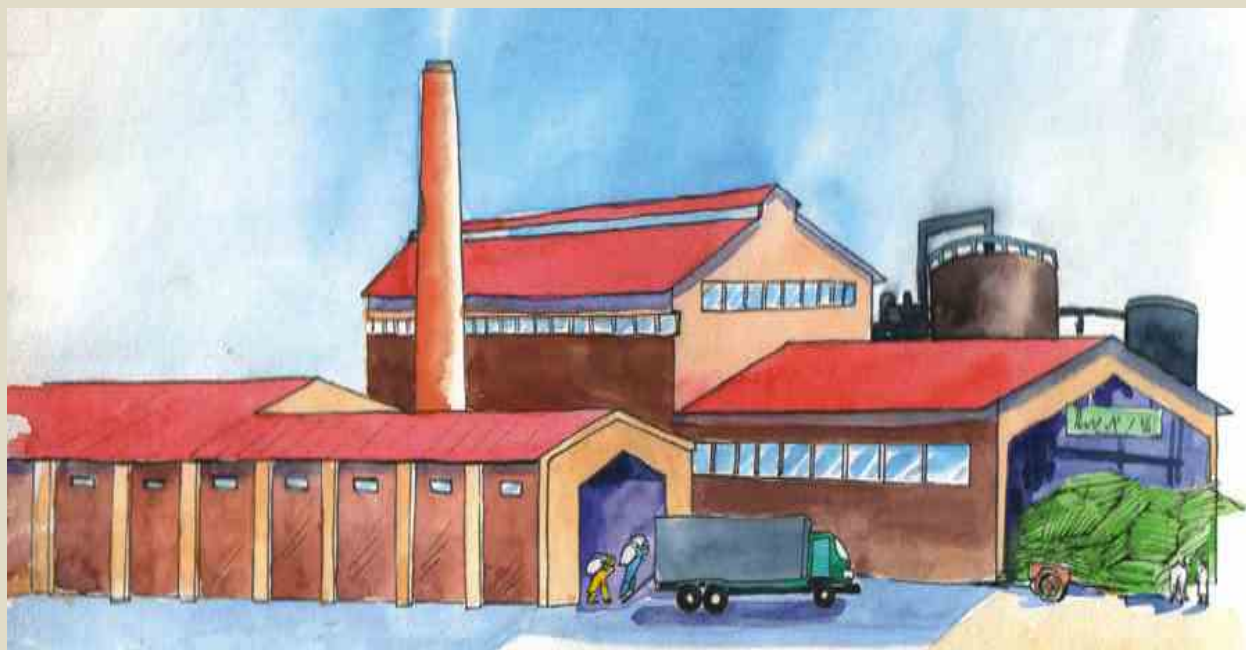
آسان جو وطن پاڪستان آهي. پاڪستان قائد اعظم محمد علي جناح رحمۃ الله عليه ٺاهيو. آسان جي ملڪ ۾ وڏا وڏا جبل، ٻيلا ۽ ميدان آهن. ان ۾ سمنڊ، درياھ ۽ ڍنڍون به آهن. سنڌو

درياھ پاڪستان جو وڏي ۾ وڏو درياھ آهي. هتي جي زمين ڏاڍي ڀلي آهي. ان ۾ اناج، ڀاڄيون ۽ ميوا ٿيندا آهن. پاڪستان ۾ ڪنڊ، ڪپڙي، لوهه، دوائن ۽ ٻين شين جا ڪارخانا آهن.

استاد لاءِ هدايت: ٻارن کي وطن سان پيار، قومي جهنڊي جي عزت ۽ گڏجي رهڻ جي اهميت کان واقفيت ڏني وڃي.

آسان جي مُلڪَ جو هڪ قومي
 جهنڊو آهي. اُن جو رنگ سائو ۽ اچو آهي.
 جهنڊي جي وچ ۾ چنڊُ ۽ تارو آهي.
 آسين اُن جي عزت ڪريون ٿا.
 پاڪستان ۾ سنڌي، پنجابي، بلوچ ۽
 ٻيا رهن ٿا. آسين سڀ پاڪستاني
 پاڻ ۾ پائرن وانگر گڏجي رهندا آهيون.
 آسان کي پنهنجي وطن سان
 پيار آهي. الله سائين، آسان جي وطن
 کي سدائين آباد رکي! آمين.

مشق

۱- بُڌايو تہ:

- (الف) اسان جي وطن جو نالو ڇا آهي؟
(ب) پاڪستان ڪنهن ٺاهيو؟
(ج) پاڪستان جو وڏي ۾ وڏو درياھ ڪهڙو آهي؟

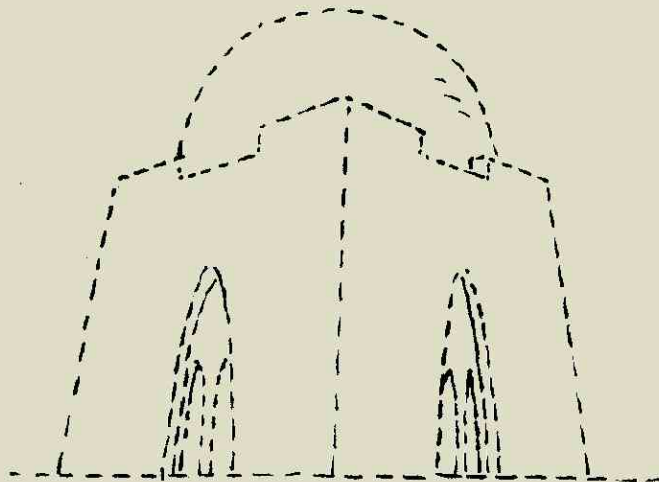
۲- پڙهو ۽ لکيو:

پاڪستان	ڪارخانا	
وطن	ڍنڍون	
سمند	جهنڊو	

۳- هيٺيان خال ڀريو:

- * اسان کي پنهنجي وطن سان _____ آهي.
* قومي جهنڊي جو رنگ اڇو ۽ _____ آهي.
* پاڪستاني جهنڊي ۾ _____ ۽ تارو آهي.

۴- ٽپڪا ملائي تصوير ٺاهيو:

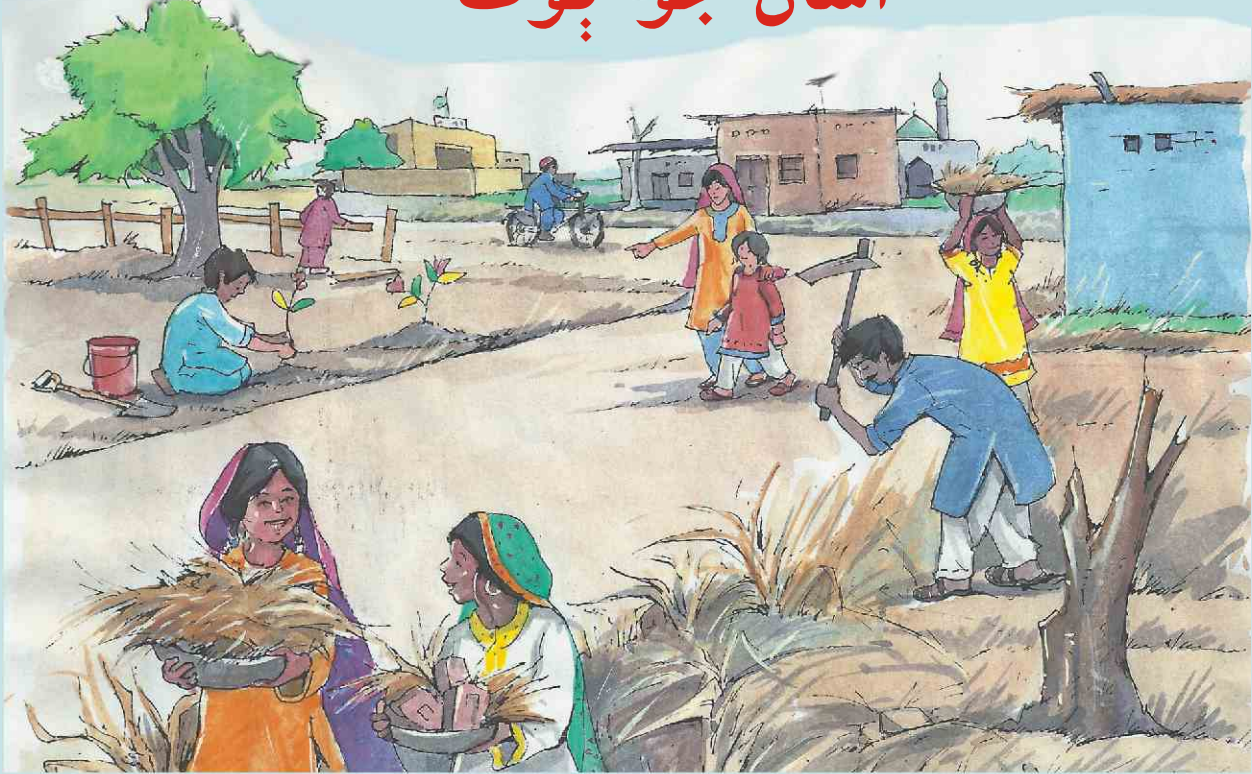

سکيا جي حاصلات

- ڳوٺ جي هنرمندن بابت گفتگو ڪرڻ.
- پاڻ ۾ پائپي جو مظاهرو ڪرڻ.
- سماجي مسئلن جي ڄاڻ ڏيڻ.

سبق ڇهون

آسان جو ڳوٺ

آسان جو ڳوٺ ڏاڍو سٺو آهي. آسان کي پنهنجي ڳوٺ سان ڏاڍو پيار آهي.

اسين ڳوٺ کي صاف سٿرو رکندا آهيون. گهٽين ۾ گند ڪڍرو ڪوئ اڇلايون. ڳوٺ کان پري هڪ گڏ آهي. ان ۾ ڪڍرو اڇلائيندا آهيون.

آسان جي ڳوٺ ۾ ڪُنڀار، واڍا، لوهار ۽ موچي آهن. اُتي درزڪو دڪان به آهي. سيڌي سامان جو به دڪان آهي. جتان آسان کي ضرورت واريون شيون ملن ٿيون.

آسان جي ڳوٺ ۾ چوڪرين ۽ چوڪرن
لاءِ اسڪول آهن. هتي هڪ اسپتال به
آهي. اسپتال ۾ مريضن جو علاج
ٿيندو آهي.

ڳوٺ ۾ هڪ مسجد به آهي، جنهن
۾ ڳوٺاڻا نماز پڙهندا آهن. ڳوٺ جي
چوڌاري پوکون آهن. هر پاسي
ساوڪ ٿي ساوڪ آهي. هاري وڏي
محنت سان پوک ڪن ٿا.

آسپن سڀ ڳوٺاڻا پاڻ ۾ پيار ۽
محبت سان رهندا آهيون. ڌڪ سڪ ۾
هڪٻئي جي مدد به ڪندا آهيون.

مشق

۱- ٻڌايو تہ:

- (الف) ڳوٺ ۾ ڪهڙا ڪهڙا هنرمند رهندا آهن؟
- (ب) نماز ڪٿي پڙهبي آهي؟
- (ج) پوکون ڪير ٿو ڪري؟
- (د) ڳوٺ جا ماڻهو پاڻ ۾ ڪيئن رهندا آهن؟

۲- ڇا توهان کي خبر آهي تہ:

- * ڪنير ٿانو ٺاهي ٿو.
- * درزي ڪپڙا سبي ٿو.
- * هاري پوک پوکي ٿو.
- * موچي جُتي ڳنڍي ٿو.
- * رازو جايون جوڙي ٿو.

۳- پڙهي ياد ڪريو:

- ♦ ڳوٺ ۾ رهيو آهي.
- ♦ مسجد ۾ نماز پڙهبي آهي.
- ♦ اسڪول ۾ علم حاصل ڪيو آهي.
- ♦ اسپتال ۾ علاج ٿيندو آهي.

۴- ڪُنپيار، واڍو ۽ موچي هنرمند پورهيت سڏجن ٿا.

سڃيا جي حاصلات

- بيت سُر ۽ لُءُ سان پڙهڻ.
- سڃ ڳالهائڻ جي اهميت ڄاڻڻ.
- نوان لفظ ٺاهڻ.
- واحد جا جمع ٺاهڻ.

سَبَقُ سَتُون

سڃُ ڳالهائِ (بيت)

آءُ نه ڪڏهين ڪوڙو ٿيندس،
ساهه سدائين سڃ تي ڏيندس.

ڪوڙ چوان تان پَتِ وِجايان،
هتي هُتي نَتِ پاڻ لُجايان.

سڀئي ڪوڙو ڪوڙو چوندم،
پاسي ۾ پوءِ ويهڻ نه ڏيندم.

سڃ چوڻ سان ملندم پيار،
ڪڏهين ٿيندس ڪين خُوار.

مُون کي ڏي تون سَگهه ڏئي،
سڃ سان رڪان دل گهڻي.

- مرزا قليچ بيگ

استاد لاءِ هدايت: ٻارن کي سڃ ڳالهائڻ جي اهميت کان واقف ڪري ۽ کين تلقين ڪئي وڃي.

مشق

۱- ٻڌايو تہ:

- (الف) هن نظم مان ڪهڙي نصيحت ملي ٿي؟
 (ب) ڪوڙ چوڻ مان ڪهڙو نقصان پهچي ٿو؟
 (ج) ڌڻيءَ سڳوري کان ڪهڙي دُعا گهرڻ گهرجي؟

۲- پڙهو ۽ لکيو:

سدائين	پَتِ	
سُچُ	سَگھ	
ملندم	نِتِ	
پيارُ	لڄايان	

۳- نوان لفظ ٺاهيو: جيئن: ڪارو = ڪارا

سچو	
ڪوڙو	
پيارو	

۴- ياد رکيو تہ:

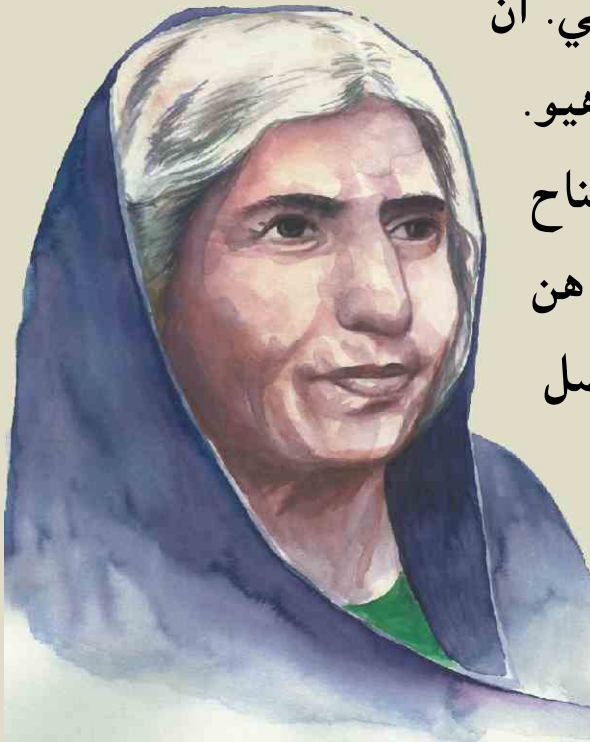
- * سدائين سچ ڳالهائجي.
- * ڪوڙ ڪڏهن به نه ڳالهائجي.

سکيا جي حاصلات

- وطن جي مشاهيرن بابت ڄاڻڻ.
- ٻوليءَ جي بنيادي مهارتن (ٻڌڻ، ڳالهائڻ، پڙهڻ ۽ لکڻ) جو مظاهرو ڪرڻ.

سَبَقُ اثُون

فاطمه جناح

پاڪستان آسان جو وطن آهي. اُن
کي قائد اعظم محمد علي جناح ٺاهيو.
سندس ننڍي پيڻ جو نالو فاطمه جناح
هو. هوءَ محنتي ۽ هوشيار هئي. هن
شروعاتي تعليم ڪراچيءَ مان حاصل
ڪئي. اڳتي هلي هن ڏندن جي
ڊاڪٽريءَ جي تعليم ممبئيءَ
مان پرائي.

فاطمه جناح کي پنهنجي

پيءُ قائد اعظم سان ڏاڍو پيار هو. پنهنجي پيءُ جي کاڌي پيتي ۽
آرام جو گهڻو خيال رکندي هئي.
هُن پنهنجي پيءُ جي قومي ڪمن ۾ تمام گهڻي مدد ڪئي.
اُن سان گڏ هُن ملڪ جي عورتن ۾ به سجاڳي آندي. کيس
'مادرِ ملت' سڏيو ويندو آهي. کيس وفات کان پوءِ ڪراچيءَ ۾
قائد اعظم جي مقبري ڀرسان دفن ڪيو ويو.

مشق

۱- بُڌايو تہ:

- (الف) فاطمہ جناح کير هئي؟
 (ب) فاطمہ جناح شروعاتي تعليم ڪٿان پرائي؟
 (ج) ”مادرِ ملت“ ڪنهن کي سڏيو ويندو آهي؟
 (د) فاطمہ جناح ڪٿي دفن آهي؟

۲- پڙهو ۽ لکيو:

قائدِ اعظم	شروعاتي
فاطمہ جناح	تعليم
بیمار	ڪراچي
سار سنڀال	مادرِ ملت

۳- لفظ چونڊي هيٺيان خال ڀريو:

- (الف) فاطمہ جناح شروعاتي تعليم مان حاصل ڪئي.
 (ب) هُن مان ڏندن جي ڊاڪٽريءَ جي تعليم پرائي.
 (ج) هُن پنهنجي پيءُ جي ڪمن ۾ تمام گهڻي مدد ڪئي.
 (د) قائدِ اعظم جي ٿيڻ تي سندس سار سنڀال لهندي هئي.

(حيدرآباد / ڪراچي)

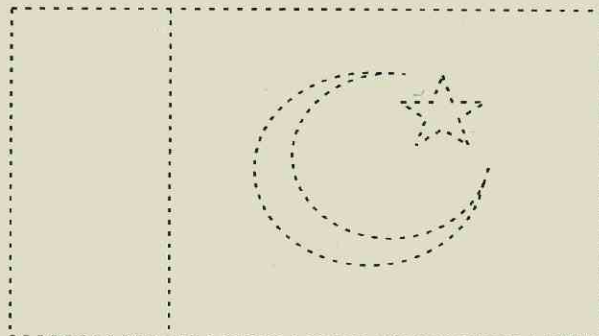
(ممبئي / ڪراچي)

(گهرو / قومي)

(صحتمند / بیمار)

۴- سنڌ جي ڪن به ٻن مشهور عورتن جا نالا ٻڌايو:

۵- ٽپڪا ملائي، رنگ ڀري تصوير ٺاهيو:

سکيا جي حاصلات

- سير و سفر جي اهميت ڄاڻڻ.
- فطرت جي ڄاڻ پرائڻ.
- مذڪر ۽ مؤنث جي ڄاڻ حاصل ڪرڻ.
- وڻ پوکڻ ۽ سنڀالڻ جي اهميت ڄاڻڻ.

سَبَقُ نائُون

باغ جو سيرُ

آءُ ڳوٺ ۾ رهندي آهيان. ڳوٺ جي ڀرسان هڪ باغ آهي. آچر جي ڏينهن آءُ ۽ ادا سليم، بابا ۽ امان سان گڏجي باغ گهمڻ وياسين. باغ ۾ هر طرف ساوڪ هئي. ڳاڙها، پيلا ۽ نيرا گل ٿريل هئا. باغ ۾ انبن، زيتونن ۽ چمن جا وڻ هئا. وڻن تي پڪي مڻيون مڻيون ٻوليون ٻولي رهيا هئا. باغ ۾ ٿڌي هوا لڳي رهي هئي. ڪجهه دير آسين وڻ جي چانوَ ۾ ويهي رهياسين. اُن کان پوءِ چوڏوڻن ۾ چڙهي خوب مزو ماڻيوسين.

باغ جي ڀرسان پاڻيءَ جو هڪ تلاءُ هو. اُن ۾ پڪي تري رهيا هئا. اسان کي باغ گهمڻ ۾ ڏاڍو مزو آيو ۽ گهمي ڦري منجهند جو گهر موٽي آياسين.

مشق

۱- ٻڌايو تہ:

- (الف) باغ ۾ گهڙن رنگن جا گل هئا؟
 (ب) باغ ۾ گهڙا گهڙا وڻ هئا؟
 (ج) باغ ۾ ٻارن گهڙيون شيون ڏنيون؟

۲- پڙهو ۽ لکو:

باغ	منجهند	
گهمڻ	ڳوٺ	
ساوڪ	ٻوليون	
راند	خوشي	
مزو	تلاء	

۳- ياد رکو تہ:

- * وڻ ڌرتيءَ جي سونهن آھن. * وڻ اسان جا دوست آھن.
 * وڻ پوکيو. * وڻ نہ وڍيو.

۴- نوان لفظ ٺاهيو: جيئن: ادا = ادي

نانا	چاچو	
چوڪرو	ماما	

۵- تصويرون سڃاڻي نالا ٻڌايو:

سکيا جي حاصلات

- رنگن کي سڃاڻي انهن بابت گفتگو ڪرڻ.
- بيت سُر ۽ لاءِ سان پڙهڻ.
- نوان لفظ ٺاهڻ.

سَبَقُ ڏهون

رَنگَ سُڃاڻُ (بيت)

چوڪرَ توکي رَنگَ ڏيڪاريان،
رَنگَ سُڃاڻُ توکي سيڪاريان!

ڏسُ هن رَنگَ جو نالو چاهي؟
رَنگُ اهو تان ڳاڙهو آهي.

ڳاڙهي رَنگَ جي صورت اهڙي،
جُهنبَ چٽونءَ جي آهي جهڙي.

پيو جو هي تون رَنگَ ڏسين ٿو،
زردو جهڙو هيڊ پسين ٿو.

تنهن جو نالو آهي پيلو،
ٿيون هي آسماني يا نيلو!

نيرَ ۽ اُڀَ جو رَنگَ اهو ٿيو،
نالو تنهن جو تڏهن اهو پيو.

اصلي رَنگَ اهي ٿيا ٿيئي،
جُڙن انهيءَ مان ٻيا سڀئي!

- محمد صديق 'مسافر'

استاد لاءِ هدايت: بيت سُر سان پڙهايو ۽ ياد ڪرايو وڃي.

مشق

۱- ٻڌايو تہ:

(الف) اوهان کي ڪهڙو رنگ پسند آهي؟

(ب) اُپ جو رنگ ڪهڙو آهي؟

۲- پڙهو ۽ لکيو:

صُورت	
چُهنَب	
نالو	
سَپِيئي	
آسماني	

۳- نَوَان لَفْظَ ٺاهيو: جيئن: نيرو = نيرا

گاڙهو	
پيلو	
نيلو	
زردو	

۴- هيٺ ڏنل سِتون پُوريون ڪريو:

* چوڪر توکي

* گاڙهي رنگ جي

* نير ۽ اُپ جو رنگ

۵- هيٺين رنگن جا نالا ٻڌايو:

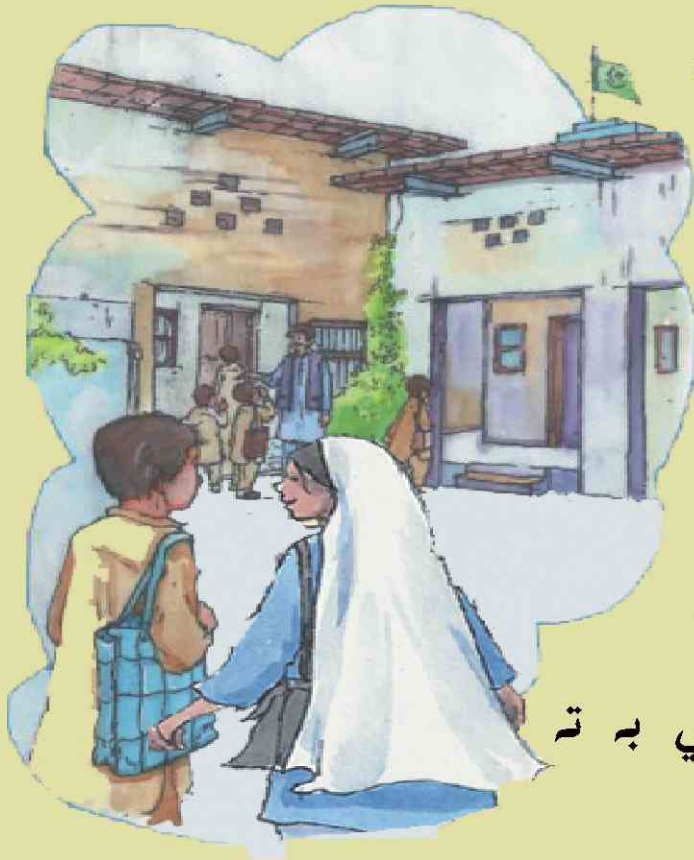

سکيا جي حاصلات

- وڌڻ جو ادب ڪرڻ.
- سٺين عادتن بابت ڄاڻڻ.
- نوان لفظ ٺاهڻ.

سَبَقُ يارھون

سُنِيُون ڳالھِيُون

ماءُ: پُٽَ اُڄُ ڏاڍو خُوش

تو نَظَرِ اچين؟

عَباس: ها امان، اُڄُ

اَسان جي اُستادَ

اَسان کي ڏاڍيون

سُنِيُون ڳالھيون

ٻُڌايون آھن.

ماءُ: پُٽَ، ڀلا مُون کي به ته

ٻُڌاءُ.

عَباس: امان، اُستادَ ٻُڌايو تہ ڪاڌو سدائين وَقَتَ تي ڪاڻجي ۽

روزانو کيرُ به پيئڻُ گھرجي. اِسڪُولَ وَجِئُ مَھلَ گھَرُ

وارن کي اللہُ واھي چَوڻُ گھرجي. واپس اچي گھَرُ وارن

کي سلام ڪرڻ گھرجي. ماءُ پيءُ ۽ اُستادَ جو اَدَبُ ڪجي.

وڌڻ جي عِزَتَ ڪجي. ھِڪَجيڏن سان پيارَ ۽ مُحبتَ سان

ھلجي. وڌڻ کي جَوَابُ ڏيڻُ مَھلَ اَدَبَ سان ڳالھائجي.

ڳالهائڻ مهل تڪڙو نه
ڳالهائجي. ٻئي جي ڳالهه
پوريءَ طرح ٻڌجي.
شاباس پڻ، اهي ته تمام
سُنيون ڳالهيون آهن.

ماءُ:

مشق

۱- ياد رکڻو ته:

- (الف) گهر ۾ اچڻ وقت ماءُ پيءُ کي سلام ڪجي.
- (ب) موڪلائڻ وقت الله واهي چئجي.
- (ج) کاڌو هميشه وقت تي کائجي.
- (د) استاد جو ادب ڪجي.

۲- پڙهڻو ۽ لکڻو:

ڳالهيون	آمان		
الله واهي	خوش		
ڳالهائجي	سُنيون		
تڪڙو	شاباس		

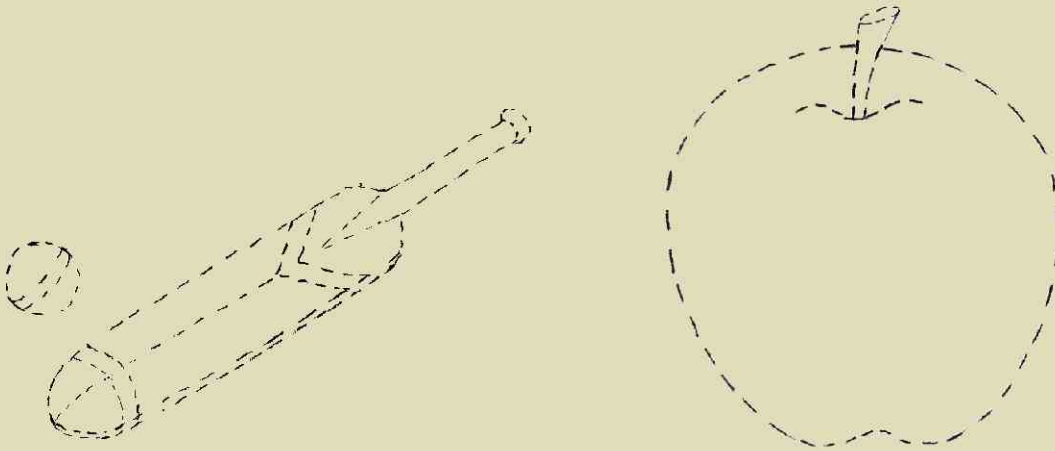
۳۔ نوان لَفْظَ ناھيو: جيئن: گھوڙو = گھوڙا

ٻلو	
طوطو	
گيرو	

۴۔ پڙهو ۽ سُنن اکرن ۾ لکو:

پنهنجي	
گهر	
پيئڻ	
مهل	
ريت	

۵۔ ٽپڪا ملائي تصويرون ناھيو:

سکيا جي حاصلات

- انساني رشتن ماءُ، پيءُ، ڏاڏي، پيءُ پيٽ جي ڄاڻ حاصل ڪرڻ.
- هڪ ٻئي جي ڪمن ۾ هٿ وٺائڻ.
- نوان لفظ ٺاهڻ (مذڪر ۽ مؤنث)

سَبَقُ ٻارھون

آسان جو ڪُٽنبُ

آمان صُبح سَوِيَرِ اُٿي ڌڻيءَ سڳوري جي عبادت ڪندي
آهي. آسان لاءِ نيرن تيار ڪندي آهي. آءُ ۽
آدي سورن به سَوِيَرِ اُٿندا آهيون. ڏندڻ
ڪري، هٿ مُنهن ڌوئندا آهيون. نيرن
ڪري اسڪول ويندا آهيون. آمان گهر

جي صفائي سنائي ۽ رڌڻچاءُ ڪندي
آهي. بابا ڪم تي ويندو
آهي.

آسين اسڪول کان
موٽي گهر ايندا آهيون
وڌن کي سلام ڪندا
آهيون. ماني ڪائي آرام
ڪندا آهيون.

آءُ ۽ آدي هڪ ٻئي کي سبق ياد ڪرائيندا
آهيون ۽ گڏجي راند ڪندا آهيون.

آمان، آسان ڪي پڙهڻ لکڻ ۾ مدد ڪندي آهي. آدي سورڻ
۽ آءُ کيس گهر جي ڪم ۾ هٿ وٺائيندا آهيون. آسان ڪي ڏاڏو،
ڏاڏي، بابا ۽ آمان پيارُ ڪندا آهن. آسین به سندن عزت ڪندا
آهيون.

ڏاڏي آسان ڪي رات جو سُٺيون آکاڻيون ٻڌائيندي آهي.
آسین سڀ پاڻ ۾ پيار ۽ محبت سان رهندا آهيون.

مشق

۱- پڙهو ۽ لکو:

وَقْتُ	ڏندڻ	
صُبحُ	رَڌَچَآءُ	
سَلامُ	آکاڻيون	

۲- ليک سان مناسب لفظ ملايو:

ڏاڏي	مامو
ناني	چاچو
مامي	نانو
چاچي	ڏاڏو

۳- ياد رکو تہ:

- ★ گڏجي ڪم ڪجي
- ★ ماءُ پيءُ جو چيو مڃجي
- ★ هڪ ٻئي جي مدد ڪجي
- ★ پاڻ ۾ پيار محبت سان رهجي
- ★ گڏجي راند روند ڪجي

استاد لاءِ هدايت: ٻارن کي استاد ٻين رشتن جي ڄاڻ ڏئي.

سکيا جي حاصلات

- بيت ذوق ۽ شوق سان پڙهڻ.
- بيت رواني ۽ ترنم سان پڙهڻ.
- پڙهڻ ۽ لکڻ.
- نوان لفظ ٺاهڻ.

سبق تيرهون

پوپت (بيت)

واهه واهه! پيارو پيارو پوپت،
منڙو ۽ موچارو پوپت.
تارن وانگر چلڪي ڇمڪي،
گاڙهو پيلو ڪارو پوپت،
گلڙن کي ٿو گيت ٻڌائي،
منڙين ٻولين وارو پوپت.
سندر سهڻو ۽ من مھڻو،
پورو ڀاڱ ڀلارو پوپت.
دل ٿي چاهي مون کي ڏين تون،
پنهنجو رنگ اڏارو پوپت.

- رشيد احمد لاشاري

استاد لاءِ هدايت: ٻارن کي بيت سر سان پڙهايو ۽ ياد ڪرايو وڃي.

مشق

۱- بُڌايو تہ:

- (الف) اُوھان کي ھنَ بيتَ جون ڪھڙيون سِتون پَسندِ آھن؟
 (ب) اُوھان کي پوپتَ ڇو وڻندو آھي؟
 (ج) پوپتَ ڪھڙن رنگن جا ٿيندا آھن؟

۲- پڙھو ۽ لکڻو:

پيارو	وانگر	
مَنڙو	پُورو	
موچارو	سُندر	
پوپتَ	پلارو	

۳- نوان لفظ ٺاهيو: جيئن: ڪارو = اچو

مَنو	
سَچو	
صُبح	
زمين	

۴- تصويرون سُڃاڻي نالا بُڌايو:

سکيا جي حاصلات

- ڏکڻي وقت ۾ هڪ ٻئي جي مدد ڪرڻ.
- لفظ پڙهڻ ۽ لکڻ.
- آکاڻي ٻڌڻ ۽ ٻڌائڻ.
- نوان لفظ ٺاهڻ.
- واحد جو جمع ٺاهڻ.

سَبَقُ چوڏهون

هڪ ٻئي جي مدد ڪرڻ

هڪڙو اُٺو واٽ وٺيو پئي ويو. واٽ تي هڪ هنڌ
 ڪڏون ۽ ڪُٻا هئا. اُٺو ٻيهي رهيو. اوچتو ڪنهن جي
 ڪنگهڪار ٻڌائين. هُن رڙ ڪري کيس چيو، ادا مون کي هي
 ڏکيو رستو پار ڪرائي اڳيڙو ڪر. هن وراڻي ڏني ته ادا، آءُ پاڻ
 مندو آهيان. تنهنجي مدد ڪيئن ڪريان. هُن چيو ادا تون
 منهنجي ڪلهي تي چڙه، تنگون منهنجون ۽ اڪيون تنهنجون.
 تنهنجون اڪيون مون کي ڪم اينديون ۽ منهنجون تنگون

تُنهنجي مَدَدَ ڪَندِيُون. مَندي چِيو، ڀاءُ! واه جي ڳالهه ڪئي
 اٿئي. تَنگَن کان جَدُو اَندي جي ڪُلهي تي چَرهيو ۽ هڪ ٻئي
 جي مَدَدَ سان ڏکي واٽ کان لَنگهي پار پيا.
 آخِر ۾ ٻنهي چِيو ادا مَعذُور آهيون پَر مَجبُور نَه آهيون.
 اسان کي ڪپي تَه اسين به ائين ئي ڏکئي وقت ۾ ٻين جي مدد
 ڪريون.

مشق

۱- پڙهو ۽ لکو:

مَجبُور	مَعذُور		
ضُرُور	مَدَد		
اَڪِيُون	واٽَ		

۲- ٻارو هيءَ آکاڻي پنهنجي لفظن ۾ ٻڌايو.

۳- نوان لفظ ٺاهيو: جيئن: ڪتابُ = ڪتاب

هَٿُ = ڪُلُ =

دڪانُ = قَلَمُ =

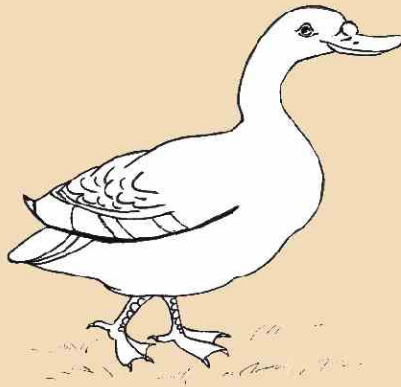
۴- هيٺيان جملا پڙهو ۽ لکو:

✦ هو پاڻ ۾ دوست آهن.

✦ هوءَ منهنجي پيٽ آهي.

✦ مان ڪتاب پڙهندو آهيان.

۵- تصوير ۾ رنگ ڀريو:

- بچت بابت ڄاڻڻ.
- وسيلن جو درست استعمال ڪرڻ.
- لفظ پڙهڻ ۽ لکڻ.

سياڻي چوڪري

ثنا: نڌا، تو هي پاڻيءَ جو نلڪو ڇو کولي ڇڏيو آهي؟
نڌا: ادي، مون کان ڳالهه وسري وئي. پلائي ڪري بند ڪري ڇڏ.
ثنا: آلا، ڪيترو نه پاڻي زيان ٿي ويو آهي!
نڌا: ادي، ٻيهر اهڙي غلطي نه ڪنديس.
ثنا: شاباس! هر شيءِ ۾ بچت ڪرڻ گهرجي. بچت ڪرڻ تمام سٺي عادت آهي.
نڌا: ادي، ٻيون وري ڪهڙيون شيون آهن، جن ۾ بچت ڪرڻ گهرجي؟
ثنا: ڪمري ۾ ڪير نه هجي ته بلب ۽ پکو بند ڪرڻ گهرجي. جيئن بجلي زيان نه ٿئي. چلھو به اڃايو نه ٻارجي. اهڙيءَ طرح ٻين شين جي بچت ڪرڻ گهرجي.

ندا: کاڌو به پيٽ پري نه کائجي ڇا؟
 ثنا: ڀلي کائجي پر اجايو اوڀر ڪري ڦٽو نه ڪجي.
 ندا: توهان ڏاڍيون سُنيون ڳالهيون ٻڌايون. هاڻي آءٌ اڳتي ائين
 ڪنديس.

۱- پڙهو ۽ سُنن اڪرن ۾ لکو:

نلڪو پاڻي زيان غلطي بچت عادت بجلي

۲- ٻڌايو ته:

(الف) ندا کان ڪهڙي ڳالهه وسري وئي هئي؟

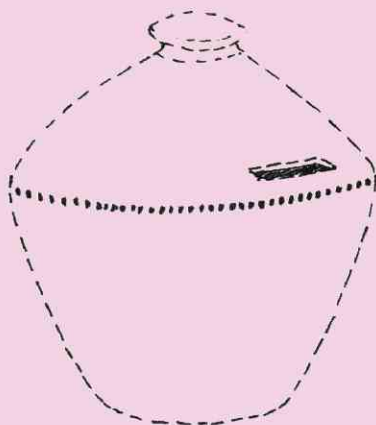
(ب) بجلي ڪيئن بچائجي؟

(ج) ڪهڙين شين جي بچت ڪرڻ گهرجي؟

۳- ياد رکو ته:

- * پاڻيءَ جو نلڪو کليل نه ڇڏجي.
- * ڪمري ۾ ڪير نه هجي، ته بلبُ ۽ پڪو بند ڪجي.
- * چلڻو اجايو نه ٻارجي.
- * کاڌو اوڀر نه ڪجي.
- * اجايو خرچ نه ڪجي.

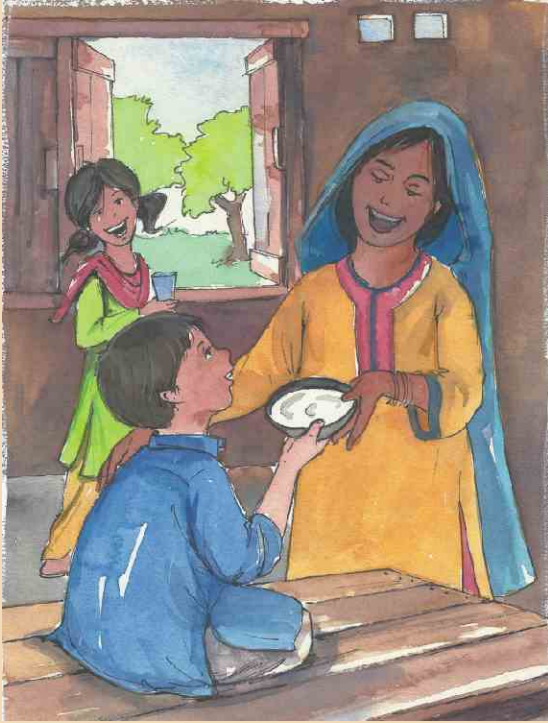
۴- ٽپڪا ملائي تصوير ٺاهيو:

سکيا جي حاصلات

- بيت سُر ۽ لئ سان پڙهڻ.
- اکر ملائي لفظ ٺاهڻ.
- ساڳئي آواز وارن لفظن بابت ڄاڻڻ.

جو کيرُ پئي (بيت)

جو کيرُ پئي، سو ويرُ ٿئي،
ڏندَ زور وٺن، سُنّا سُهڻا لڳن،
اڪين جوت وڌي، ڏاڍي سُونهن ٿئي،
وٺي زور بدن، لڱ چُست ٿين،
کيرُ صفا سُنو، واه ڏاڍو منو،
پارو اچو پيئون، پري کيرُ وٽيون،
سڀ زور وٺون، پي کيرُ وڌون،
ڏي کيرُ امان، پي پڙهڻ وِجان.

- پيرو مل غريب

مشق

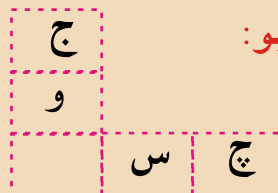
۱- هيٺ ڏنل لفظ سُنن اکرن ۾ لکو ۽ پڙهو:

سُهڻا چُست ويرُ زور سُونهن جوت

۲- ليک وسيلي ساڳئي آواز وارا لفظ ملايو: جيئن:

جو	وڌون
پئي	منو
وٺن	سو
وٺون	لڳن
سنو	ٿئي

۳- کٽل اکر لکي لفظ ٺاهيو:

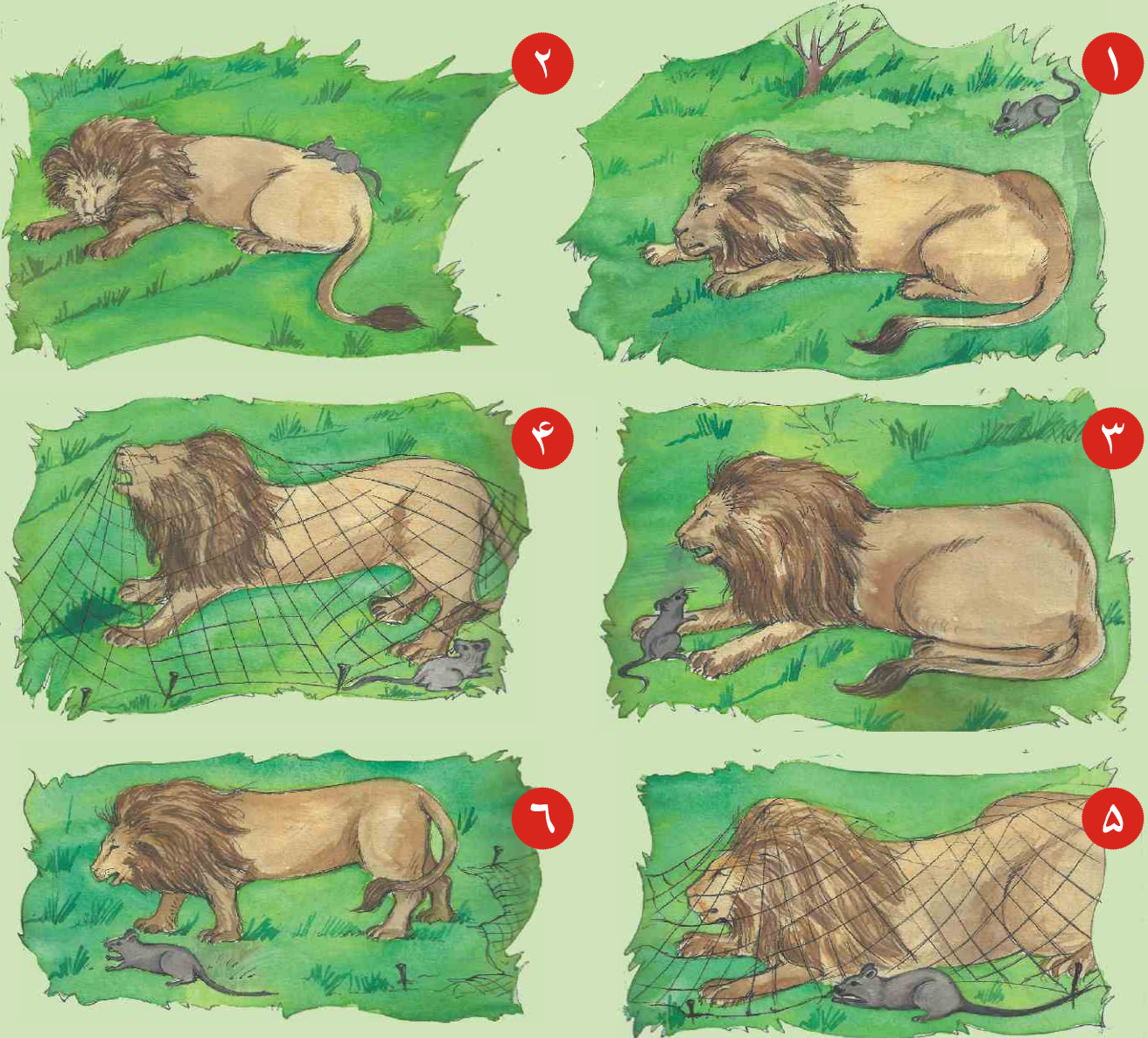
سکيا جي حاصلات

- تصويري آکاڻيءَ کي سمجھڻ.
- ڪنهن کي به گهٽ نه سمجھڻ.
- نوان لفظ پڙهڻ ۽ لکڻ.

سبق سترهون

شينهن ۽ ڪٽو

تصويري آکاڻي

استاد لاءِ هدايت: ٻارن کي تصويرن مطابق آکاڻي سمجھائي ۽ پڇي وڃي.

مشق

۱- ٻڌايو تہ:

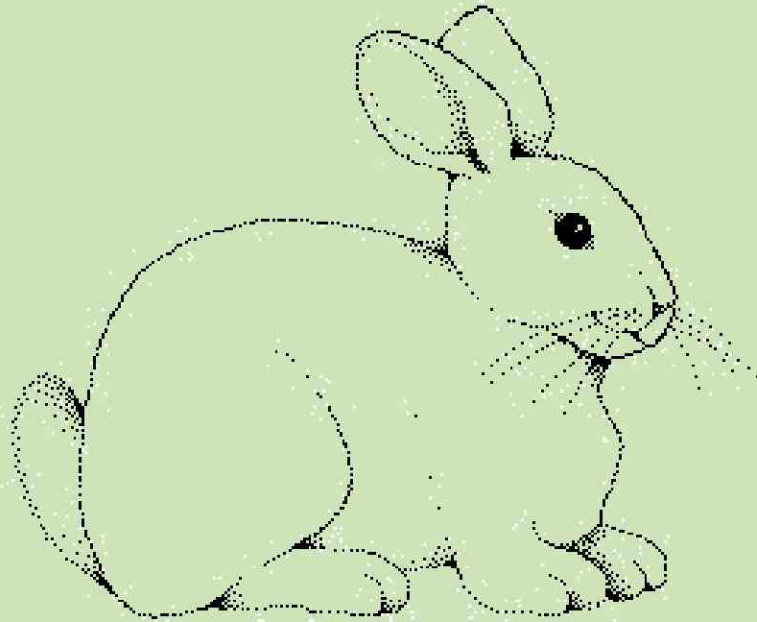
- (الف) هن تصويري آکاڻيءَ ۾ ڪهڙا جانور آهن؟
(ب) شينهن ڇا ۾ ڦاٿو؟
(ج) شينهن جي مدد ڪنهن ڪئي؟
(د) ڪئي شينهن کي ڪيئن ڇڏايو؟

۲- نوان لفظ پڙهو ۽ لکو:

جهنگ - شينهن - ڪُو - ڦاٿو - ڪُترڻ

۳- ٻارو ٻي ڪا آکاڻي ٻڌايو:

۴- ٽپڪا ملائي تصوير ٺاهيو:

سکيا جي حاصلات

- قدرت جي نظارن مان لطف حاصل ڪرڻ.
- بيت سُر ۽ لئه سان پڙهڻ.
- گرامر جو سادو استعمال سکڻ.

سبق ارڙهون

واهه ڙي تارا (بيت)

واهه ڙي تارا گول تارا!
روشن تارا چلڪي وارا!

سانجهي ٿاڻي نڪرو ٿا،
اُپ سڄي ۾ پڪڙو ٿا.

چلڪو چمڪو ساري رات!
ڪڄي اوهان جي ڪهڙي بات!

رات لنگهي يا باقي ڇا،
اوهين بتايو وات اها.

جوت اوهان جي جي نه هجي،
واٽهڙو ڪر وات منجهي.

- پيرو مل 'غريب'

استاد لاءِ هدايت: ٻارن کي بيت سُر سان پڙهايو ۽ ياد ڪرايو وڃي.

مشق

۱- پڙهو ۽ سُنن اڪرن ۾ لکڻو:

گول - سانجھي - اُپ - باقي - جوت

۲- جملا پڙهو:

* مون وٽ ڪتاب آهي.

* اسلم وٽ ڪتاب هو.

* راڻيءَ وٽ گڏي آهي.

* احمد وٽ بال هو.

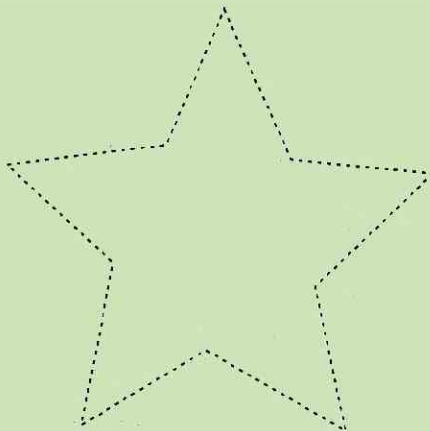
۳- پڙهو ۽ ورجايو:

پَر - هَر - سَر - گهر - دَر

۴- نوان لفظ ٺاهيو: جيئن: تارا = تارو

گهوڙا	جهنڊا		
طوطا	ڪپڙا		

۵- ٽپڪا ملائي تصوير جو نالو ٻڌايو:

سکيا جي حاصلات

- سادين پرولين مان
- لطف اندوز ٿيڻ.
- پروليون ياد ڪرڻ ۽ ٻڌائڻ.
- واحد جو جمع لکڻ.
- اکر ملائي لفظ ٺاهڻ.

سَبَقُ اوڻيهون

پَلا بُڌاءِ تہ چاهي؟

۱

پَرَ اُتس پَرَ پوپت ناهي،
اُپ ۾ اُڌري پَکي به ناهي،
پَلا بُڌايو تہ اهو چا هي؟

۲

خَبرون چارُون روز بُڌائي،
مِنڙا، مِنڙا، گيت سُڻائي،
پَلا بُڌايو تہ اهو چا هي؟

۳

کيل پَسائي دل وندرائي،
جڻ تہ ڪو گهر جو پاتي آهي،
پَلا بُڌايو تہ اها چا هي؟

- امداد حُسيني

استاد لاءِ هدايت: شاگردن کي پروليون ياد ڪرائي ۽ ڪجهه ٻين پرولين جي مشق ڪرائي.

مشق

۱- هر هڪ تصوير تي پروليءَ جو نمبر لکو:

۲- پڙهو ۽ سُنن اکرن ۾ لکو:

پوپٽ اُپ پڪي مِٺڙا گيت ريڊيو هوائي جهاز

۳- لفظ ٺاهيو: جيئن: خبر - خبرون

رِڍَ کَلّ کَلّ

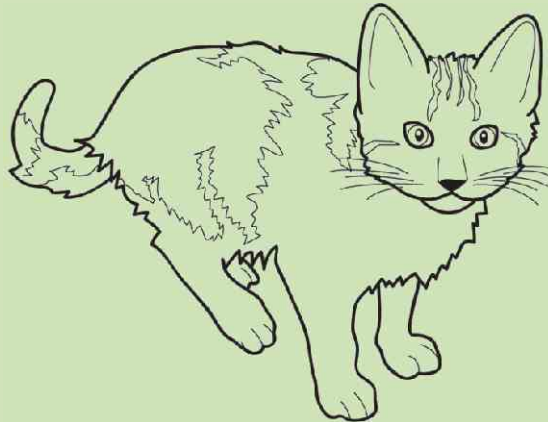
ڪار کَلّ

۴- اکر ملائي لفظ ٺاهيو:

ريڊيو پ سي ڊي خبرون سي ڊي

مِٺڙا ٻڌائي وندرائي پوپٽ

۵- تصوير ۾ رنگ ڀريو:

سڳيا جي حاصلات

- بيت سُر ۽ لئ سان ٻڌائڻ ۽ مزو ماڻڻ.
- آوازن جي سڃاڻپ ڪرڻ.
- مختلف آوازن ۾ فرق ڪرڻ.

سَبَقُ ويهون

مفت ورهاست لاءِ

آواز

ڪوئل ڪوڪي، ڪو ڪو ڪو،
گيرو گائي، گهو گهو گهو.

کان ڪري ٿو، کان کان کان،
ڏيڏر ڪري ٿو، تان تان تان.

جهرڪي ٻولي، چُون چُون چُون،
پرڙا ڪولي، چُون چُون چُون.

ريل گري ٿي، چُڪ چُڪ چُڪ،
تيز پڄي ٿي، ڏُڪ ڏُڪ ڏُڪ.

موٽر ٻوڙي، ڦر ڦر ڦر،
تيل اُنهِيءَ ۾، پر پر پر.

ڪُڪڙ گري ٿو، ڪُڪڙو ڪو،
صُبحُ ٿيڻ جو ڏسُ ڏي هُو.

- امداد حسيني

استاد لاءِ هدايت: ٻارن کي پکين ۽ جانورن جي آوازن جي ڄاڻ ڏني وڃي.

مشق

۱- پڙهو ۽ سُنن اکرڻ ۾ لکو:

ڪوئل ڳيرو ڪانءُ ريل چُڪ چُڪ پَرڙا موٽرُ

۲- ٻُڌايو تہ:

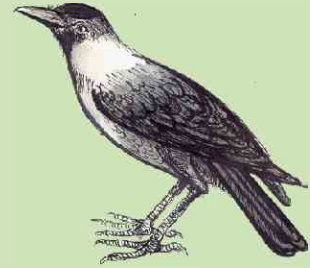
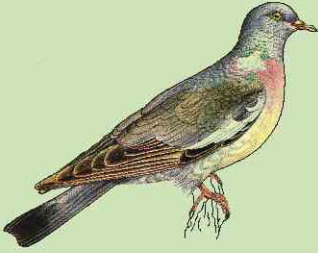
(الف) ڪان ڪان ڪان ڪهڙو پکي ڪندو آهي؟

(ب) تان تان تان ڪير ڪندو آهي؟

(ج) ڳيرو ڪهڙو آواز ڪيندو آهي؟

(د) ڪُڪڙو ڪو ڪهڙو پکي ٿو ڪري؟

۳- تصويرون سُڃاڻي انهن جا نالا ۽ آواز ٻُڌايو:

سکيا جي حاصلات

- زندگيءَ جي عام استعمال
- جي شين جي سڃاڻپ ڪرڻ.
- ٽپڪا ملائي تصوير ٺاهڻ.
- ڊرائنگ جو تصور ڏيڻ.

سَبَقُ ايڪيهون

مفت ورهاست لاءِ

هي ڇا آهن؟

مشق

۱- ٻڌايو ته :

(الف) هن سبق ۾ ڪهڙين شين جون تصويرون ڏنل آهن؟

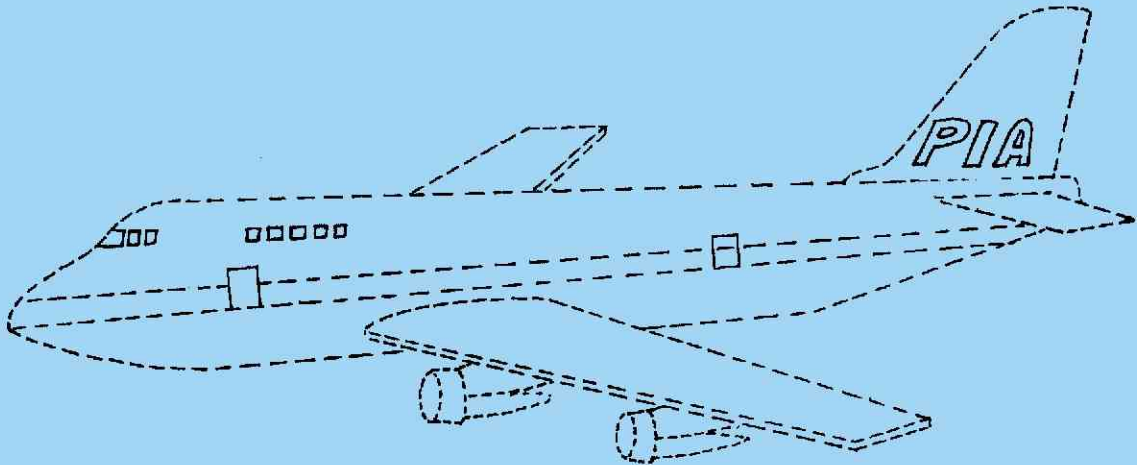
(ب) فون ڪهڙي ڪم ايندو آهي؟

۲- پڙهو ۽ لکو:

ٽيليويزن - ريڊيو - ڪئميرا - ڪمپيوٽر - جهاز

۳- ٻارو، ٻين ڪجهه شين جا نالا ٻڌايو.

۴- ٽپڪا ملائي تصوير مڪمل ڪريو:

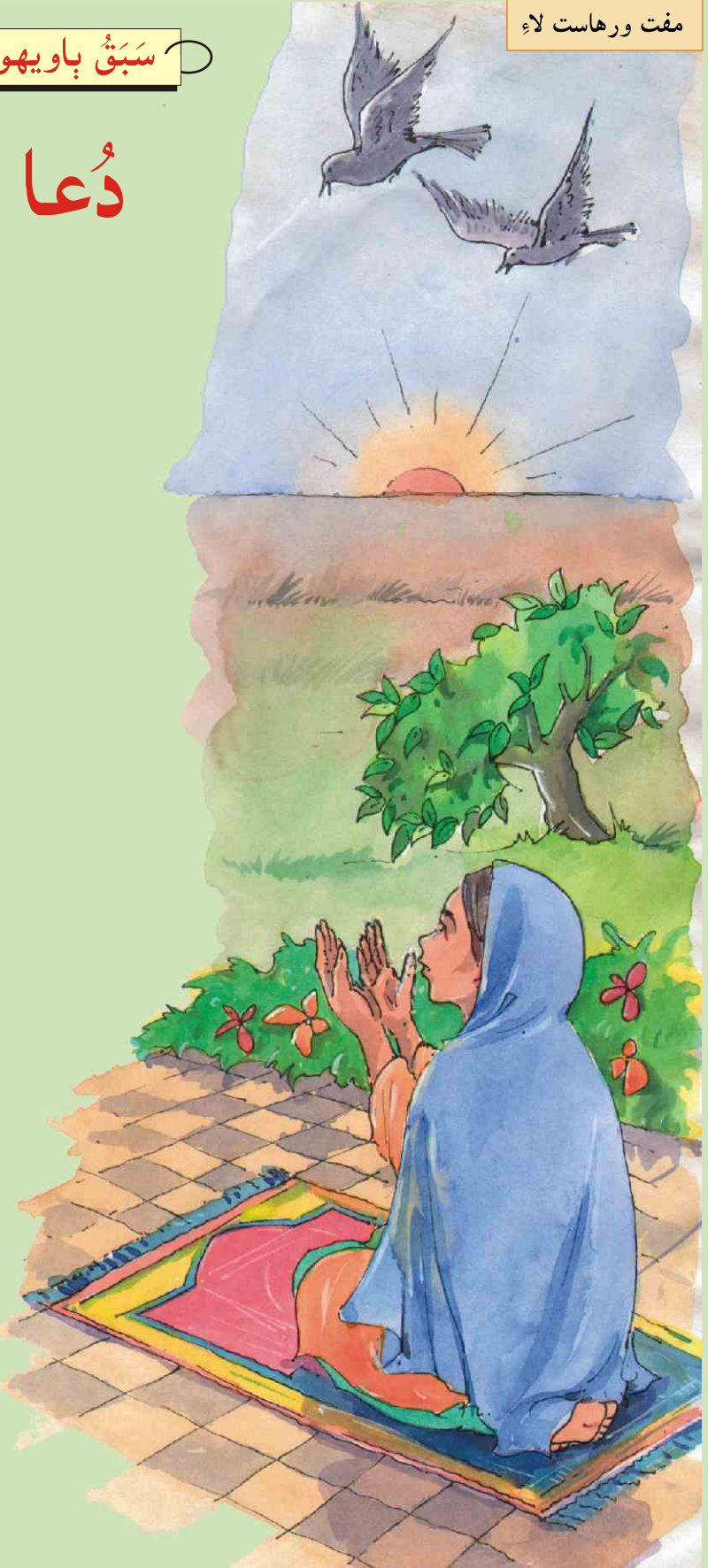

- دعا جي اهميت سمجھڻ.
- وطن سان محبت جو جذبو پيدا ڪرڻ.

دُعا

خُدايا اِها،
دعا ٿو گُهران.
سَنئين واٽ تي،
سَدائين هَلاَن.
اَبو ۽ اَمان،
سُکيا شل رِڪان.
اَگهو ڪين ٿيان،
سَگهو شل رَهان.
وَطن ساڻ مان،
مُحبت گَريان.
پَڙهان ۽ لِڪان،
هُنر پڻ سِڪان.

-امداد حسيني

مشق

۱- هن دعا کي زباني ياد ڪريو ۽ ڪورس جي انداز ۾ پڙهو.

۲- خال ڀريو:

★ سنئين تي،
سدائين

★ اگهو ٿيان،
..... شل رهان.

★ پڙهان ۽
هُنر سڪان.

۳- تصويرون سڃاڻي نالا ٻڌايو:

نوان لفظ

لفظ	معني	لفظ	معني
آباد	خوشحال	پسائي	ڏيکاري
آخري	پڇاڙي وارو	پهرائي	پارائي
اُپ	آسمان	ج	نهن - تيار ٿين
ادب	عزت - مان	جڙن	روشنِي
الله واهي	خدا حافظ	جوت	ناھيا - بنايا
اگهو	بيمار	جوڙيا	قُوت - چالاڪ
اوبر	جونو	چ	پينگهه - جهولو
ب		چُست	بادشاهه
بات	ڳالهه	چوڏول	ڏاهو - سياڻو
بتايو	ٻڌايو	ح	بدنام
ب		حاکم	تمام گهڻو
باجهارو	مهربان - رحم وارو	حکيم	
بولڻ	آواز ڪرڻ	خ	خوار
پ		خوب	دَڦن
پاڳ	نصيب	دڏ	دَس
ت		ز	زيان
تاڻي	وقت - مهل	زيان	نقصان
تمڪائي	چمڪائي	س	سج لٿي
پ		سانجهي	هميشه
پار	هُن پاسي - ٻئي پَر	سدائين	
پت	اعتبار		
پرايو	حاصل ڪيو - سڪيو		
پرڙا	ڪنڀ		

نوان لفظ

لفظ	معني	لفظ	معني
سڳورو	ڀلارو	ماڻڻ	حاصل ڪرڻ
سگهه	طاقت	مڻيون	وڻندڙ - سڻيون
سُلچڻا	سڻين عادتُن وارا	مجبور	لاچار
سندر	وڻندڙ	محنت	پورهيو
سنئين	سڌي	مريض	بيمار - اگهو
ص		معذور	جڏو
صورت	شڪل	من	دل
ض		منجهي	ڀلجي
ضرورت	گهرج - ڪپ	موچارو	سُهڻو - سڻو
ع		مُهڻو	وڻندڙ - پسند ايندڙ
عبادت	پوڄا	ن	
عرش	آسمان - اُپ	نت	سدائين
ف		نيارو	ڌار - جدا - الڳ
فرمايو	چيو	نيلو	آسماني - نيرو
ڪ		و	
ڪُٽنب	گهرياتي	وات	گس - رستو
ک		واتهڙو	مسافر
ڪڏون ڪُبا	کڙپڙ - هيٺ مٿاهين	وسري	ڀلجي
ل		وطن	ملڪ - ديس
لڳ	عضوا	وير	بهاڏر - سُورهي
م		ه	
مادرِ ملت	مادر= ماءُ، ملت= قوم	هٿ وڻندڙ	مدد ڪرڻ
	(قوم جي ماءُ)	هوشيار	ڏاهو - عقل وارو - سياڻو